

CZÓBEL BÉLA (1883-1976)

*Virágok barna kancsóban
(Peóniás csendélet), 1936*Olaj, vászon, 81x65 cm
Jelezve jobbra lent: CzóbelKezdő ár: 4 000 000 Ft / 12 308 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimated value: 24 615 – 36 923 EUR

PROVENIENCIA:

- Fruchter Lajos gyűjteményében (1938-tól)
- Köves Oszkár gyűjteményében (1961)
- Henry Watkins (Indiana) tulajdonában (1981 után)
- Jay Anderson (San Francisco) gyűjtő és műkereskedő kollekcijában (1990-es évek)
- legutóbb Betty Lee (Kínában élő amerikai állampolgár) tulajdonában

KIÁLLÍTVA:

- 1938. Biennale Internazionale d'art. Veneza, katalógus: 11. (*La Rose* címen)

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Hommage to Bela Czobel (1883–1976). Gallery R.S. Johnson International, Chicago, 1981, katalógus: 18.

REPRODUKÁLVA:

- Genthon István: Czóbel Béla. Képzőművészeti Alap Kiadó, Budapest, katalógus: 19.

CZÓBEL

A „Grasham- asztaltársaság elsőrangú beltagja”

A szegény polgári családból származó Fruchter Lajos az I. Világháború előtt, Margittay Tihamér és Zemplényi Tivadar képein keresztül került kapcsolatba a művészettel. Becsülettel végigjárta a műgyűjtés minden buktatóját s folyamatosan kutatta egy saját műgyűjtemény kialakításának lehetőségeit. Az 1920-as évek során – a már korábban nyilvánvalóvá vált – kiváló kvalitásérzékét új barátai, műértők és művészek pallérozták tovább.

Bernáth Aurél így emlékezik vissza a gyűjtőre: *„Fruchter Lajos a Grasham- asztaltársaság elsőrangú beltagja volt, külső székhellyel. Ritkán járt hozzánk a kávéházi találkozásainkra, de mi legálább hetenként egyszer felmentünk a naphegyi villába, hogy a képtár növekedését figyeljük, vagy hogy vételi gondjait megbeszéljük vele. [...] Ő volt az ideális műélvező, aki az egyes művek legrejtettebb beszédére is kíváncsi volt.”*

„A gyűjtő nem a művészettörténet eszközeivel méri az elért eredményeket, hanem a saját ízlésével” –

vallotta Fruchter Lajos. Valóban ez a felismerés tette egyéni színekben gazdaggá 20. századi művészettörténetünk talán egyik leggazdagabb magánkollekciját. Így vált lehetségessé számára *„az ismeretlen felfedezése, és az ismertek elismerése”*. Ez a magabiztos értékítélet tette számára lehetővé, hogy szinte egész életében olyan – akkor még a szélesebb közönség előtt egyáltalán nem ismert – alkotókat támogasson, mint például Czóbel Béla, Egyri József, vagy éppen Derkovits Gyula. Az idő őt igazolta.

Czóbel és Fruchter

A Magyar Nemzeti Galéria adattárában Czóbel Béla Fruchterhez írott 48 levele, valamint Fruchter Lajos 1943-ban keletkezett 44 gépelt oldalból álló memoárja (*Művészek és műalkotások között*) lebilincselő módon mutatja be művész és mecénása kapcsolatát. Fruchter 1931 januárjában, a Tamás Galériában rendezett kiállításon vásárolta meg első három Czóbel fest-

ményét, akire már több Párizsban is megfordult magyar művész hívta fel a gyűjtő figyelmét. Még ugyanebben az évben a festővel is sikerült megismerkednie, aki a nyár végét jó barátja, Hatvany Ferenc birtokán töltötte.

Állandó kapcsolat és közvetlen viszony alakult ki festő és gyűjtő között, melynek következtében Czóbel folyamatosan tájékoztatta munkájáról

egyetlen komoly magyarországi vevőjét. Budapesten ez időben szinte senkit sem érdekelték Czóbel képei. A festő képeiből még a nagy barát, Hatvany Ferenc tulajdonában sem volt jelentősebb mennyiség, miközben Fruchter anyagában több mint húsz Czóbel alkotás gyűlt fel a harmincas évek végére.

A Peóniás csendélet Fruchter visszaemlékezéseiben

A most kiállított alkotás megszerzésének körülményeiről is találunk részleteket Fruchter visszaemlékezésében. Soraiból kicseng, a szerző nem kis meglepődésére szolgált, hogy e remek alkotása épp gyűjteményében kapott helyet: *„Czóbel ezerkilencszázharmincnyolcban nem jött*

Magyarországra. Cagnesban dolgozott. Onnan hozott akkori jegyese, most felesége, Modok Mária három vásznat. Egy strandképet, egy kék hangulatú csendéletet gyümölcsökkel és egyet peóniákkal. Az elsőt nekem, a két csendéletet másnak ajánlotta fel. A strandkép nem tartotta magát, később be

is cseréltem a festő egy másik képéért. De a két csendélet is hozzám került és végleg nálam maradt, mert akinek szánva voltak, nem vette meg. Mikor ez aztán nálam látta, akkor ébredt tudatára, hogy milyen bakot lőtt, mert a festőtől származó sok kitűnő képem között nagyszerűen megállták helyüket.”

KASZÁS GÁBOR

